

Het compromis van de Koning van de Gouden Eilanden

© Lord Dunsany (estate)

© Vertaling 1991 Frank Norbert Rieter

Dramatis Personae

De Koning van de Gouden Eilanden: Koning Hamaran

De Politicus van de Koning

De Ambassadeur van de Keizer

De zoeker van de Keizer

Twee Priesters in de Orde van de Zon

Twee Acolieten in de Orde van de Zon

De Interpellanten van de Koning

De Numibiër van de Ambassadeur

De Heraut van de Ambassadeur

De Dwerg van de Keizer

De Gazant Bekerdrager

De Lotsdrager van de Koning

Het compromis van de Koning van de Gouden Eilanden

POLITICUS VAN DE KONING

Er is een man gevlucht voor de Keizer en hij heeft zijn toevlucht gezocht aan het hof van Uwe Majesteit, in dat gedeelte dat heilig heet te zijn.

KONING

Wij moeten hem aan de Keizer overdragen.

POLITICUS

Vandaag kwam een speerruiter uit Eng-Bathai aanrijden, op zoek naar de gevluchte man. Hij draagt een gekartelde speer, zoals een Zoeker van de Keizer.

KONING

Wij moeten hem overdragen.

POLITICUS

Bovendien heeft hij een bevelschrift van de Keizer waarin geëist wordt dat het hoofd van de gevluchte man wordt teruggezonden naar Eng-Bathai.

KONING

Laat het er heen sturen.

POLITICUS

Maar Uwe Majesteit is geen vazal van de Keizer, die zetelt in Eng-Bathai.

KONING

Wij mogen het Keizerlijk bevel niet weerstreven.

POLITICUS

Maar-

KONING

Er is niemand die ooit gedurfd heeft hem te weerstreven.

POLITICUS

Het is zo lang geleden, dat iemand dat gewaagd heeft, dat de Keizer de draak steekt met koningen. De Keizer zou sidderen van angst, als Uwe Majesteit tegen hem op zou staan.

KONING

Zo, zo.

POLITICUS

De keizer zou zeggen: 'Daar is een groot koning. Hij tart mij.' En hij zou nog erger sidderen.

KONING

Maar-als-

POLITICUS

De Keizer zou u vrezen.

KONING

Ik zou graag een groot koning zijn-maar-

POLITICUS

Hij zou u uw glorie zien oogsten.

KONING

Maar de wraak van de keizer is verschrikkelijk. Verschrikkelijk was zijn wraak vroeger.

POLITICUS

De Keizer is oud.

KONING

Het is een grove belediging om van een koning een man te eisen die zijn toevlucht heeft gezocht in het deel van zijn hof dat Heilig heet.

POLITICUS

Het is een grove belediging.

[Opkomst Zoeker. Hij vernedert zichzelf.]

ZOEKER

Ik ben gekomen met mijn speer, om te zoeken naar degenen die de Keizer ontvlucht is, en zijn heil heeft gezocht aan uw hof, in het deel dat heilig heet.

KONING

Het is niet de gewoonte van mij of mijn voorvaderen om iemand onze bescherming te ontzeggen.

ZOEKER

Het is de wil van de Keizer.

KONING

Het is niet mijn wil.

ZOEKER

Aanschouw het Keizerlijk Edict.

[De Koning neemt het aan. De Zoeker gaat naar de deur.]

ZOEKER

Ik ga zitten, met mijn speer, bij de deur van de plek die heilig heet.

[Zoeker af]

KONING

Het Edict, het Edict, we moeten aan het Edict gehoor geven.

POLITICUS

De Keizer is oud.

KONING

Dat is waar, we zullen hem weerstreven.

POLITICUS

Hij zal niets doen.

KONING

Maar toch, het Edict.

POLITICUS

Dat is van geen belang.

KONING

Luistert! Ik zal de Keizer niet tarten. Toch zal ik hem niet toestaan het Heiligdom van mijn Hof te schenden. Wij zullen de man, die vluchtte uit Eng-Bathai verbannen.

[Tot zijn LOTSDRAGER]

Treed nader, mijn Lotsdrager. Neem de zwart ivoren speer, de staf der verbanning, die aan de linkerkant van mijn troon ligt, en richt hem op de man die zich op de heilige plaats van mijn hof schuilhoudt. Toon hem dan de geheime doorgang achter de horens van het altaar, zodat hij veilig kan vluchten, en hij de Zoeker van de keizer niet ontmoet.

[De LOTSDRAGER buigt en neemt de speer in beide handen. Het heft is helemaal zwart, maar de punt is van wit ivoor. Het is bot en puur ceremonieel. Af.]

[Tot de Politicus.]

Nu zullen wij veilig zijn voor de wraak van de Keizer, en de Heilige plaats van mijn hof zal niet geschonden worden.

POLITICUS

Het was beter geweest als uwe majesteit de Keizer had veracht. Hij is oud en dorst geen wraak te nemen.

KONING

Ik heb besloten en de man is verbannen.

[Een HERAUT komt binnen en blaast op zijn trompet.]

HERAUT

De Ambassadeur van de keizer.

[Opkomst AMBASSADEUR. Vanaf zijn plaats bij de deur buigt hij naar de Koning.]

KONING

Met welk doel komt de Ambassadeur van de Keizer uit Eng-Bathai hier naar mijn Hof?

AMBASSADEUR

Als beloning voor het gehoor dat hij gaf aan het Edict, breng ik uwe Majesteit, namens de Grote Keizer in Eng-Bathai

[De AMBASSADEUR en zijn mannen buigen] een bokaal met een excellente wijn.

[Hij geeft een teken en een page, die een glazen bokaal draagt komt binnen. Hij heeft een aangenaam voorkomen en blond haar, dat op kinhoogte naar binnen valt. Hij draagt een helrode gordel rond zijn middel, die exact overeenkomt met de wijn in de bokaal die hij draagt.

Hij bidt u het te drinken en dat u weet, dat de wijn werd vervaardigd door mannen wier kennis reeds lang verloren is gegaan, dat het meer dan honderd jaar bewaard is gebleven in geheime kelders, en dat de wijngaarden van toen al langgeleden door oorlogen werden verwoest en nu leven die slechts voort in de legenden en in deze wijn.

KONING

U zegt: "Een geschenk, voor het gehoor dat ik gaf".

AMBASSADEUR

Een geschenk van de oude wijngaarden van de zon.

KONING

Hoe wist de Keizer dat ik hem gehoorzaamd had?

AMBASSADEUR

Het is niet de gewoonte om de Keizer te weerstreven.

KONING

En als ik de man in de heilige plek van mijn Hof nu heb beschermd?

AMBASSADEUR

Als dat zo is, gebied de Keizer u te drinken uit deze gouden bokaal,

[Hij geeft een teken en de bokaal wordt met een buiging en door een lelijke dwerg gebracht.]

en hij wenst u vaarwel!

KONING

Vaarwel, zegt u?

AMBASSADEUR

Vaarwel.

KONING

Wat zit er in die bokaal?

AMBASSADEUR

Het is geen gewoon vergif, maar iets dat zo vreemd en dodelijk is, dat zelfs de slangen van Lebatharna er bang voor zijn. Jazeker, reizigers in dat gebied houden zich een drinkbeker, met dit vergif, op armlengte voor. De slangen vluchten dan uit angst weg. En zo komen zij de woestijn veilig door en komen zij in Eng-Bathai.

KONING

Ik heb deze man niet beschermd.

AMBASSADEUR

Dan is er geen reden voor dit Keizerlijk geschenk.

[Hij gooit de drank uit de bokaal, door de deurpost, op het marmer. Een grote stoomwolk stijgt op.

KONING

Noch heb ik bevolen dat zijn hoofd naar Eng-Bathai teruggezonden moet worden.

AMBASSADEUR

Zonde van zo'n zeldzame wijn.

[Hij gooit het weg.

KONING

Ik heb hem verbannen en hij is veilig. Ik heb gehoorzaamd noch getart

AMBASSADEUR

De Keizer gebied u nu uw geschenk te kiezen, waarvan het hem tot eer strekte het naar uw Hof te zenden.

[Hij geeft een teken. Een grote NUMIBIER komt op, met twee bekers.

De Keizer gebied u uit één van deze bekers te drinken.

[De grote NUMIBIER treed naar voren en houdt de Koning de bekers op een schenkblad voor.

[De Politicus gaat heimelijk links af.

KONING

De bekers vertonen een bijzondere gelijkenis.

AMBASSADEUR

Slechts één ambachtsman in de Stad der Smeden ontdekte ooit een verschil. De Keizer vermoordde hem en nu weet niemand het.

KONING

De vloeistoffen zijn ook al gelijk.

AMBASSADEUR

Buitengewoon gelijk.

[De Koning aarzelt.]

De Keizer gebied u zijn geschenk te kiezen en het te drinken.

KONING

De Keizer heeft de bekers vergiftigd!

AMBASSADEUR

U doet de Keizer groot onrecht aan. Slechts één van de bekers is vergiftigd.

KONING

U zegt dat er één is vergiftigd?

AMBASSADEUR

Slechts één, O Koning. Wie zal zeggen welk?

KONING

En wat als ik weiger hier aan mee te werken?

AMBASSADEUR

Er zijn folteringen die de Keizer nooit noemt. Er wordt niet over gesproken waar de keizer bij is. De Keizer maakt slechts één beweging en zij zijn voldongen. Hij maakt het teken met maar één van zijn vingers.

KONING

(half in zichzelf)

Zij hebben een wonderbaarlijke gelijkenis met wijn.

AMBASSADEUR

Eén is een wijn, die nauwelijks minder zeldzaam, nauwelijks minder door de mens bewonderd is, dan de wijn die helaas verloren is gegaan.

[Hij werpt een blik op de plek waar hij de ander heeft leeg gegooit.]

KONING

En de ander?

AMBASSADEUR

Wie zal het zeggen? Het is het meest begeerde geheim, dat de gifmengers van de Keizer bewaren.

KONING

Ik zal mijn bedienden, die weten van wijn, ontbieden en zij zullen boven de bokalen ruiken.

AMBASSADEUR

Helaas, de gifmengers van de Keizer hebben een zo op dat van wijn gelijkend aroma aan hun drank toegevoegd dat geen man op deze manier kan vertellen wat hun werk is en wat die excellente wijn.

KONING

Ik zal mijn voorproevers laten komen. Zij zullen de wijn proeven.

AMBASSADEUR

Helaas, dat risico mag niet genomen worden.

KONING

Het nemen van risico is de plicht van risico's is de plicht van voorproevers in dienst van de Koning.

AMBASSADEUR

Als het lot wil dat zij proeven aan het geheim van de gifmengers van de Keizer - goed. Maar als zij, of **enig ander** man van laag

komaf van de wijn zou proeven, die de Keizer enkel en alleen aan koningen zend en zelfs aan Koningen zelden, dan is dat een belediging voor de oude wijn van de Keizer die niet kan worden toegestaan.

KONING

Het is voorzeker wel gepermitteerd dat ik mijn priesters ontbied die, door voor de goden die de Gouden Eilanden bewaken vreemde kruiden te branden, hun profetie zullen uitspreken.

AMBASSADEUR

Dat is gepermitteerd.

KONING

Laat mijn priesters komen.

KONING

(vooral tot zichzelf)

Zij zullen het onderscheid weten te maken. Zij zullen deze vreselijke beslissing voor mij nemen. Zij zullen kruiden branden en het weten.

(Tot de AMBASSADEUR)

Mijn priesters zijn zeer spitsvondig. Zij aanbidden de goden die de Gouden Eilanden bewaken.

AMBASSADEUR

De Keizer heeft andere goden.

[Op van links: Twee Priesters in de Orde van de Zon, gevolgd door twee acolieten. De één draagt een driepoot, de ander een bel.

[De priesters vernederen zichzelf en de acolieten buigen. De AMBASSADEUR staat met een bijna ijzige kalmte bij de deurpost, waarvan hij sinds hij binnenkwam nog niet is geweken.

[De onverstoorbare NUMIBIER staat onbeweeglijk bij de Koning, het schenkblad met de bekers voor zich uit houdend.

KONING

De Keizer heeft mij vereerd met deze twee bekers wijn, waarvan ik er één op de pracht van zijn troon mag drinken. Ik gebied u de

goden aanhoudend te verzoeken, opdat zij mij zeker zullen zeggen welke beker drinkbaar is.

EERSTE PRIESTER

Wij zullen de goden voortdurend verzoeken met geuren van zeldzame specerijen. Wij zullen de reuk van hun lievelingskruiden naar hen op laten stijgen. Wij zullen in stilte tot hen spreken en zodra zij de geuren van de rook van het vuur op de driepoot, die gewijd is aan de Zon, opsnuiven, dan zullen zij in onze gedachten antwoorden.

[De kalmte van de AMBASSADEUR en de onverstoorbare van de NUMIBIER groeien enorm. De twee priesters stellen de driepoot op. Zij leggen er kruiden op. Ze houden hun handen er boven. De kruiden beginnen te smeulen. Rook stijgt op. De priesters buigen zich er overheen. Aanstonds treden zij er van terug.

EERSTE PRIESTER

De goden slapen.

KONING

Ze slapen! De Goden die de Gouden Eilanden bewaken?

EERSTE PRIESTER

De Goden slapen.

KONING

Verzoek hen als nooit te voren. Ik zal vele schapen laten offeren. Ik zal smaragden schenken aan de Broeder van de Zon.

[De tweede acoliet gaat naar de driepoot en slaat onverschillig de gang van langzame slagen van een grote klok op de bel.

EERSTE PRIESTER

Wij zullen de goden als nooit tevoren verzoeken.

[Zij stapelen meer kruiden en specerijen op. De rook wordt dikker en dikker. Het stroomt naar boven weg.

Zij buigen zich er over als voorheen. Op een teken luidt de bel.

De Goden hebben gesproken

KONING

Wat is hun bericht?

EERSTE PRIESTER

Drink van de beker links van de Numibiër.

KONING

Ah, mijn goden verhoren mij.

[Hij neemt de beker ongestoord op. Hij kijkt strak naar

AMBASSADEUR, wiens gezicht onbeweeglijk blijft en slechts wacht.

Hij licht de beker, links van de Numibiër een stukje op van het schenkblad.

[Hij gluurdt even naar de priesters

[Plotseling verstart hij. Hij zag een vreemde uitdrukking op het gezicht van de priester. Hij zet de beker neer. Hij treedt een stap naderbij en kijkt in zijn gezicht.

PIESTER! Priester! Wat betekent die blik in uw ogen?

EERSTE PRIESTER

Oh Koning, ik weet van niks. Ik heb de boodschap van de Goden overgebracht.

[De Koning blijft zijn gezicht aandachtig opnemen.

KONING

Ik vertrouw het niet.

EERSTE PRIESTER

Het is de boodschap van de Goden.

KONING

Ik zal van de andere beker drinken!

[De Koning stapt terug voor zijn troon, alwaar de Numibiër naast hem staat. Hij neemt de beker die rechts van de Numibiër staat. Hij staart naar de Priester. Hij kijkt om naar de Ambassadeur, maar ziet niets in het waakzame onbeweeglijke gelaat.

Hij werpt van opzij zijn blik op de priesters, drinkt vervolgens en drinkt de beker zeer uitvoerig leeg. In stilte zet hij hem neer. Het gezicht van de Ambassadeur en het gehele lijf van de Numibiër blijven onbeweeglijk.

Een excellente wijn.

AMBASSADEUR

Het is de vreugde van de keizer.

KONING

Laat mijn interpellanten komen.

[Er wordt mysterieus gefluisterd. Twee in linnen kleren gestoken, donkere mannen komen binnen.

Stel deze twee priesters de Zeven Vragen.

[De interpellanten lopen snel naar de twee priesters, vatten hen bij de armen en leiden hen weg.

DE TWEE ACOLYTEN

O, O, O. Oh, oh.

[Zij zijn erg bang. De AMBASSADEUR buigt naar de Koning

KONING

Verlaat u ons meteen al?

AMBASSADEUR

Ik ga terug naar de keizer, wie het mij een vreugde is te dienen, tot in lengte van dagen.

[Hij buigt en loopt weg. De HEROUT loopt naar buiten, daarna gaat de AMBASSADEUR; De PAGE, de DWERG en de NUMIBIER volgen.

[Af

[Men hoort de HEROUT dezelfde noten op zijn trompet blazen als toen hij binnen kwam; een vrolijke deun muziek.

[Het schenkblad met de twee identieke bekers, de een vol en de ander leeg, is dichtbij de koning al schitterend achtergelaten.

KONING

(terwijl hij naar de bekers kijkt)

Daar glinsteren zeldzame smarachten. Voorwaar een kwade gift. (Tot de klagende acolieten) Wees stil! Jullie priesters hebben uitzonderlijk gezondigd.

[De acolieten blijven klagen

[Een van de INTERPELLANTEN komt op. Zijn gezicht is bezweet en zijn haar is plakkerig en ongekamd.]

INTERPELLANT

Wij hebben de Zeven Vragen gesteld.

KONING

En?

INTERPELLANT

Zij hebben niet geantwoord.

KONING

Niet geantwoord?

INTERPELLANT

Geen van de mannen heeft bekend.

KONING

Zo, zo! Houd ik Interpellanten die mij geen antwoorden geven.

INTERPELLANT

Wij hebben hen tot het uiterste ondervraagd.

KONING

En geen van de mannen bekende?

INTERPELLANT

Zij wilden niet bekennen.

KONING

Stel hen de Hoofdvrage.

[De acolieten beginnen opnieuw met jammeren.]

INTERPELLANT

Hij zal gesteld worden, O Koning.

[INTERPELLANT af. De acolieten jammeren door.]

KONING

Zij zouden mij van een gifbeker hebben laten drinken.

(De acolieten antwoorden enkel door te jammeren.)

Vreemd! Zij hebben vreemd gehandeld.

(Tot de acolieten.)

Waarom heeft jullie priester onwaar gesproken?

(De acolieten klagen slechts.)

Waarom heeft hij in de naam van de goden onwaar gesproken?

(De acolieten jammeren door.)

Wees stil! Wees stil! Mag ik niet ondervragen wie ik wil?

(Tot zichzelf)

Zij hebben vals geprofeteerd in de naam van de goden.

[De INTERPELLANTEN komen op.]

INTERPELLANT EEN

De Hoofdvrage is gesteld.

[De acolieten houden direct op met jammeren.]

KONING

Wel?

INTERPELLANT EEN

Zij wilden niet antwoorden.

KONING

Zij wilden de Hoofdvrage niet beantwoorden.

INTERPELLANT EEN

Uiteindelijk spraken zij, maar zij wilden de vrage niet beantwoorden. Zij wilden niet bekennen.

KONING

Wat zeiden zij tenslotte?

INTERPELLANT EEN

O, uwe Majesteit, zij spraken slechts beuzelpraat.

KONING

Wat zeiden zij?

INTERPELLANT EEN

O, uwe Majesteit, zei zeiden niets betamelijks.

KONING

Zij mompelden zodanig dat niemand hen kon verstaan?

INTERPELLANT EEN

Zij spraken. Maar het was niet passend.

KONING

Wat zeiden zij? Spreek!

INTERPELLANT EEN

De man die u mij toeweest, O koning, zei: 'Geen man, die wist van de besluiten van de goden, die als enigen de toekomst zien, zou zeggen dat de goden Koning Hamaran slecht raadden toen zij hem uit een gifbeker gebaden te drinken.' Toen stelde ik de vraag rechtstreeks, en hij stierf.

KONING

De goden! Hij zei dat het de goden waren!... En de andere?

INTERPELLANT TWEE

Hij zei hetzelfde, o uwe Majesteit.

KONING

Beiden zeiden hetzelfde. Werden zij in verschillende kamers ondervraagd?

INTERPELLANT EEN

In verschillende kamers, o Koning. Ik ondervroeg de mijne in de Rode Kamer.

KONING

(tot INTERPELLANT TWEE)

En de uwe?

INTERPELLANT TWEE

In de Kamer van de Ratten.

KONING

Gaat heen

[INTERPELLANTEN af]

Zo... het waren de goden.

[De acolieten liggen ineengedoken op de vloer. Hij merkt ze niet op, omdat zij gestopt zijn met klagen.]

De goden! Met wat voor donker en vreselijk ding hebben zij de toekomst overschaduwd. Wel, ik zal het tegemoet zien. Maar wat is het? Is het één van die dingen die een sterk man kan verdragen? Of is het... ?

De toekomst is erger dan het graf, dat slechts één geheim kent.

Geen man, zei hij, zou kunnen zeggen dat de goden mij slecht raadden toen zij mij uit een gifbeker gebaden te drinken.

Wat hebben de goden gezien. Welk vreselijk werk hebben zij waargenomen, waar het noodlot, in eenzaamheid gezeten, kwade jaren maakt?

De goden zei hij, die als enigen de toekomst zien.

Jawel, ik heb mensen gekend die nooit gewaarschuwd werden door de goden, en die geen vergif dronken, en die kwade dagen beleefden, plotseling, als een schip dat op rotsen vaart waar geen zeeman van weet.

Jazeker, vergif zou enkelen van hen heel dierbaar zijn geweest.

De goden hebben mij gewaarschuwd, en ik heb niet geluisterd, en ik zal alleen moeten gaan, alleen dat vreemde land van de toekomst betreden, waar de paden voor de mens zo donker zijn...

om daar een doem te ontmoeten, die de goden gezien hebben.

De goden hebben het gezien! Hoe zal ik de goden weerstreven?

Hoe te vechten tegen de scheppers van de heuvels? Ik wilde dat ik gewaarschuwd was. Ik wilde dat ik de raad ter harte genomen had toen zij mij geboden van de beker te drinken, die volgens de Ambassadeur vergiftigd was.

[Van ver hoort men de vrolijke deun muziek die de HERAUT VAN DE AMBASSADEUR op zijn hoorn blaast.]

Is het te laat?

Daar staat het maar, met zijn schitterende groene smaragden.

[Hij schudt de wijn en kijkt er in.]

Wat lijkt het op wijn, dat vol met dromen is. Het is een stille droom als van de goden, wier dromen wij zijn. Slechts één moment in hun onsterfelijke geest: daarna vervliegt de droom.

[Hij tilt zijn arm op en drinkt, gezeten op zijn troon, met het hoofd achterover geslagen en de beker voor zijn gezicht. Het publiek begint zich af te vragen wanneer hij het neer zal zetten. Nog steeds blijft hij in drinkhouding zitten. De acolieten werpen steelse blikken. Nog steeds zit hij recht op, met de grote beker aan zijn lippen.

[De Politicus van de Koning komt haastig op. Hij loopt naar de Koning, bekijkt zijn rechter arm en probeert de beker van de lippen af te krijgen, maar de Koning is versteend en zijn arm kan niet bewogen worden. Hij stapt terug en haalt zijn schouders op.

POLITICUS

Oh, o!

[Af. Men hoort hem plechtig bekend maken

Koning Hamaran... is dood!

[Een geroezemoes is hoorbaar, eerst treurig. Het wordt luider en luider tot dat het duidelijk verstaanbaar is.

Zarabardes is Koning! Zarabardes is Koning! Verheugt u!

Verheugt u! Zarabardes is Koning! Zarabardes! Zarabardes!

Zarabardes!

DOEK.